

Prawo do edukacji

Wprowadzenie

EDUKACJA JAKO PRAWO CZŁOWIEKA

Koncepcja praw człowieka zakłada, że **każdemu** człowiekowi przysługują pewne prawa, wynikające z godności człowieka. Prawa te są **niezbywalne** (nie można się ich zrzec), **nienaruszalne** (istnieją niezależnie od władzy i nie mogą być przez nią regulowane), **naturalne** i **niepodzielne**. Państwu przypisuje się rolę instytucji, której zadaniem jest ochrona owych praw.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta w 1948 r., uznaje **edukację za podstawowe prawo człowieka**. Oznacza to, że każdy człowiek na świecie ma prawo do otrzymania darmowej edukacji przynajmniej na poziomie podstawowym.

Konwencja o Prawach Dziecka zobowiązuje Państwa do zapewnienia darmowej edukacji na poziomie podstawowym dla wszystkich dzieci. Konwencja mówi również, że wszystkie dzieci mają prawo do edukacji, która przygotowuje je do aktywnego, odpowiedzialnego życia w wolnym społeczeństwie, szanującym środowisko i godność innych.

ARTYKUŁY KONWENCJI O PRAWACH DZIECKA DOTYCZĄCE EDUKACJI

Artykuł 12

1. Państwa-Strony zapewniają dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, przyjmując je z należytą wagą, stosownie do wieku oraz dojrzałość dziecka.
2. W tym celu dziecko będzie miało w szczególności zapewnioną możliwość wypowiedzania się w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym, dotyczącym dziecka, bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela bądź odpowiedniego organu, zgodnie z zasadami proceduralnymi prawa wewnętrznego.

Artykuł 13

1. Dziecko będzie miało prawo do swobodnej wypowiedzi; prawo to ma zawierać swobodę poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji oraz idei wszelkiego rodzaju, bez względu na granice, w formie ustnej, pisemnej bądź za pomocą druku, w formie artystycznej lub z wykorzystaniem każdego innego środka przekazu według wyboru dziecka.
2. Wykonywanie tego prawa może podlegać pewnym ograniczeniom, lecz tylko takim, które są przewidziane przez prawo i które są konieczne:
  - a) dla poszanowania praw lub reputacji innych osób albo
  - b) do ochrony bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego, bądź zdrowia albo moralności społecznej.

Artykuł 14

1. Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania.
2. Państwa-Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych odnośnie do ukierunkowania dziecka w korzystaniu z jego prawa w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka.
3. Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

Artykuł 15

1. Państwa-Strony uznają prawa dziecka do swobodnego zrzeszania się oraz wolności pokojowych zgromadzeń.
2. Na wykonywanie tych praw nie mogą być nakładane jakiegokolwiek ograniczenia, z wyjątkiem tych, które są zgodne z prawem i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym do zapewnienia interesów bezpieczeństwa narodowego, porządku publicznego, ochrony zdrowia bądź moralności społecznej lub ochrony praw i wolności innych osób.

Artykuł 28

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do nauki i w celu stopniowego realizowania tego prawa na zasadzie równych szans, w szczególności:
  - a) uczynią nauczanie podstawowe obowiązkowym i bezpłatnym dla wszystkich;
  - b) będą popierać rozwój różnorodnych form szkolnictwa średniego, zarówno ogólnokształcącego, jak i zawodowego, uczynią je dostępnymi dla każdego dziecka oraz podejmą odpowiednie kroki, takie jak wprowadzenie bezpłatnego nauczania oraz udzielanie w razie potrzeby pomocy finansowej;
  - c) za pomocą wszelkich właściwych środków uczynią szkolnictwo wyższe dostępnym dla wszystkich na zasadzie zdolności;
  - d) udostępnią wszystkim dzieciom informacje i poradnictwo szkolne i zawodowe;
  - e) podejmą kroki na rzecz zapewnienia regularnego uczęszczania do szkół oraz zmniejszenia wskaźnika porzucania nauki.
2. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe środki zapewniające, aby dyscyplina szkolna była stosowana w sposób zgodny z ludzką godnością dziecka i z niniejszą konwencją.
3. Państwa-Strony będą popierały i rozwijały międzynarodową współpracę w dziedzinie oświaty, w szczególności w celu przyczyniania się do zlikwidowania ignorancji i analfabetyzmu na świecie oraz ułatwienia dostępu do wiedzy naukowo-technicznej i nowoczesnych metod nauczania. W tym zakresie należy w szczególności uwzględnić potrzeby krajów rozwijających się.

Artykuł 29

1. Państwa-Strony są zgodne, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na:
  - a) rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka;
  - b) rozwijanie w dziecku szacunku dla praw człowieka i podstawowych swobód oraz dla zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych;
  - c) rozwijanie w dziecku szacunku dla jego rodziców, jego tożsamości kulturowej, języka i wartości, dla wartości narodowych kraju, w którym mieszka dziecko, kraju, z którego dziecko pochodzi, jak i dla innych kultur;
  - d) przygotowanie dziecka do odpowiedniego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia;
  - e) rozwijanie w dziecku poszanowania środowiska naturalnego.
2. Żadne postanowienie niniejszego artykułu lub artykułu 28 nie może być interpretowane w sposób naruszający wolność osób fizycznych lub ciał zbiorowych do zakładania i prowadzenia instytucji oświatowych, z zastrzeżeniem przestrzegania zasad wyrażonych w ustępie 1 niniejszego artykułu oraz wymogów, aby kształcenie w tego typu instytucjach odpowiadało minimalnym standardom, które określi dane państwo.

Problem edukacji na świecie

- 72 miliony dzieci nie pobierają nauki, większość z nich to dziewczęta
- połowa z tych dzieci zamieszkuje tereny, na których występują konflikty i wojny
- ponad 1/3 dzieci nie pobierających nauki to dzieci z w różnym stopniu niepełnosprawne

Brak nauczycieli

Jedną z przyczyn problemu edukacji na świecie jest brak nauczycieli. Zapotrzebowanie na dobrze wykwalifikowanych nauczycieli rośnie wraz z rosnącym zainteresowaniem edukacją na świecie. Obliczono, że na świecie brakuje przynajmniej 18 milionów nauczycieli.

Na brak nauczycieli ma wpływ wiele czynników, a w rezultacie miliony dzieci nie chodzą do szkoły. Również na terenach, gdzie są szkoły i gdzie dzieci mogą do niej uczęszczać, niewystarczająca liczba nauczycieli ma negatywny wpływ na jakość edukacji. Nauka szkolna bywa skracana do 3 godzin dziennie, a klasy szkolne są przeludnione.

Polska dla edukacji

Rząd Polski wspiera rozwój krajów, w których występuje problem zapewnienia powszechnej edukacji dla wszystkich obywateli. Jednakże rząd Polski nie prowadzi specjalnego programu pomocowego wspierającego jedynie rozwój edukacji.

www.polskapomoc.gov.pl

Polskie organizacje pozarządowe również włączają się do realizacji działań na rzecz upowszechnienia edukacji. Organizacje działające na rzecz krajów trzecich są zrzeszone w Grupie Zagranica. Nie istnieje w Polsce stowarzyszenie organizacji wspierających rozwój edukacji w krajach globalnego Południa. Nie istnieje również ogólnopolska kampania na rzecz rozwoju edukacji na świecie.

Do organizacji pozarządowych, które wspierają w bezpośredni sposób zapewnienie powszechnej edukacji należą:

Polska Akcja Humanitarna – www.pah.org.pl

Polskie Centrum Pomocy Humanitarnej – www.pcpm.org.pl

Fundacja Simba Friends – www.simbafriends.org

Salezjański Wolontariat Misyjny – Młodzi Świata – www.swm.pl

Więcej informacji na stronie: www.zagranica.org.pl

Jak się włączyć do działania?

- Dowiedz się więcej o problemie edukacji na świecie
- Wspieraj działania polskich organizacji pozarządowych działających na rzecz powszechnej edukacji
- Przeprowadź akcję na rzecz zapewnienia powszechnej edukacji na świecie
- Zainterесuj się, co robią politycy w sprawie edukacji
- Domagaj się rzetelnych informacji od mediów na temat problemu edukacji na świecie
- Nawiąż kontakt z uczniami w innych krajach. Dowiedz się, jak wygląda ich życie i jakie są codzienne problemy ludzi w innych zakątkach świata.

Gdzie szukać informacji?

- <http://www.pah.org.pl>
- www.akcjaedukacja.pl
- <http://www.un.org.pl/rozwój/mdg/MDG2.htm>
- <http://www.tydzienedukacjiglobalnej.pl/>
- <http://www.polskapomoc.gov.pl/>
- http://www.polskapomoc.gov.pl/files/dokumenty_publicacje/Raport_MSZ_2008_maly.pdf
- strony internetowe parlamentarzystów
- strony internetowe mediów lokalnych